

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 นิยามของการลงทุนจากต่างประเทศ

นักวิชาการและนักเศรษฐศาสตร์หลายท่าน ได้ให้คำจำกัดความของการลงทุนจากต่างประเทศ ดังนี้

Kindleberger¹ กล่าวว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เป็นการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศแบบหนึ่ง โดยข้อแตกต่างระหว่างการลงทุนโดยตรงกับการเคลื่อนย้ายเงินทุนแบบอื่นๆ คือ การลงทุนโดยตรงเป็นการลงทุนที่ประกอบด้วย การควบคุมกิจการ รวมทั้งการใช้เทคนิคต่างๆ หรือจะกล่าวได้ว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเป็นการที่นักลงทุนชาวต่างประเทศเข้ามาลงทุนประกอบกิจการ โดยมีส่วนเป็นเจ้าของและจัดการในกิจการที่เข้าไปลงทุน นอกจากนี้การลงทุนโดยตรงอาจเป็นไปในลักษณะ 2 ทิศทางพร้อมๆกัน เช่น นักลงทุนจากประเทศสหรัฐอเมริกาไปลงทุนในยุโรป และนักลงทุนจากยุโรปก็เข้าไปลงทุนในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะไม่เหมือนกับการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศรูปแบบอื่นๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยหรือการขาดแคลนเงินทุนของประเทศผู้รับทุน ในกรณีดังกล่าวการเคลื่อนย้ายเงินทุนมักจะเป็นการเคลื่อนย้ายในทิศทางเดียว คือ จากแหล่งที่มีเงินทุนมากไปสู่แหล่งที่มีเงินทุนน้อย

Dunning² กล่าวว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ คือการที่องค์กรธุรกิจไปทำการลงทุนนอกประเทศ และสามารถที่จะตัดสินใจ หรือควบคุมการลงทุนนั้น โดยผ่าน ทรัพยากรที่มีอยู่ขององค์กรธุรกิจนั้น ซึ่งประกอบไปด้วย สิทธิทรัพย์ และผลผลิตขั้นกลางต่างๆ เช่น เทคโนโลยี, ความชำนาญในการจัดการ, ความสามารถในการเข้าถึงตลาด และการประกอบการ

---

¹ Charles P. Kindleberger . American Business Abroad : Six Lectures on Direct Investment (New Haven : Yale University Press, 1966), p.28

² John H. Dunning . International Investment (Middlesex : Penguin Modern Economics Reading , 1972), pp.10 – 12

John H. Dunning . Multinational Enterprises and the Global Economy (Reading : Addison - Wesley Publishers Ltd, 1993), p.5

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO)³

ได้ให้ความหมายว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเกิดขึ้นเมื่อนักลงทุนในประเทศหนึ่งมุ่งที่จะเข้าไปบริหารจัดการสินทรัพย์ที่ตนเองครอบครองหรือได้มาในต่างประเทศ การจัดการดังกล่าวทำให้การลงทุนโดยตรงแตกต่างจากการลงทุนในหลักทรัพย์, พันธบัตร และเครื่องมือทางการเงินอื่นๆ

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ มาจาก 3 ส่วนด้วยกัน คือ

1. การลงทุนของบริษัทแม่ไปสู่บริษัทลูกในต่างประเทศ
2. การนำเอาผลกำไรจากบริษัทลูกมาลงทุนเพิ่ม ซึ่งเรียกว่าการ Reinvested
3. เงินกู้ระยะสั้นและระยะยาวจากบริษัทแม่

องค์การการค้าและการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Conference on Trade and Development : UNCTAD)⁴

ได้ให้คำจำกัดความการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ ว่าหมายถึง ผู้ที่อาศัยอยู่ในประเทศหนึ่งมีความสนใจลงทุนระยะยาวในวิสาหกิจที่อยู่ในประเทศอื่น ผู้ลงทุนโดยตรงจะมีอำนาจในการบริหารจัดการวิสาหกิจ เกณฑ์การกำหนดว่าการลงทุนเป็นการลงทุนโดยตรงหรือไม่ คือจะต้องลงทุนในหุ้นสามัญหรือมีอำนาจในการออกเสียงอย่างน้อยร้อยละ 10 ในวิสาหกิจที่เป็นบริษัทหรือเทียบเท่าในวิสาหกิจที่ไม่ใช่บริษัท หลังจากนั้นการโอนย้ายต่างๆระหว่างวิสาหกิจที่ประกอบกิจการร่วมกันถือว่าเป็นการลงทุนโดยตรง การลงทุนโดยตรงจะรวมถึงการซื้อหุ้นทุน การนำเงินได้มาลงทุนใหม่ และการลงทุนในทุนอื่นๆ

รัตนา สายคณิต⁵ ให้นิยาม การลงทุนโดยตรง หมายถึง การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศที่มีเป้าหมายหลักเพื่อการเข้าควบคุมในการจัดการและกำไรขององค์การธุรกิจ在不同ประเทศ การที่จะเข้าไปทำการควบคุมในการจัดการและกำไรขององค์การธุรกิจต่างประเทศได้นั้นสามารถทำได้หลายวิธีการ คือ

³ South Center. Foreign Direct Investment ,Development and the New Global Economic Order. A Policy Brief for the South (Geneva : South Center ,1997),p.27

⁴ ชัยาวรรณ จงวัฒนา . "การลงทุนจากต่างประเทศและผลกระทบต่อประเทศกำลังพัฒนา" วารสารเศรษฐกิจการพาณิชย์ ปีที่ 31 ฉบับที่ 281 ,พ.ศ. - มี.ย. 2543 , หน้า 27

⁵ รัตนา สายคณิต . เศรษฐศาสตร์การลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า4 - 5

- โดยวิธีการเข้าไปซื้อกิจการขององค์การธุรกิจที่ตั้งอยู่เดิมแล้วในประเทศผู้รับทุน
- โดยวิธีการตั้งกิจการสาขาขึ้นในต่างประเทศ หรือ Joint Venture
- โดยวิธีการเข้าไปตั้งองค์การธุรกิจใหม่ในประเทศผู้รับทุน

นิพัทธ์ จิตรประสงค์⁶ กล่าวว่า การลงทุนโดยตรงว่าเป็นวิธีการเก่าแก่ในการเคลื่อนย้ายทุนระหว่างประเทศ ซึ่งย้ายไปยังต่างประเทศเมื่อการคาดหมายผลตอบแทนไว้ล่วงหน้า (รวมปัจจัยความเสี่ยงและต้นทุนการโอน) ในโพ้นทะเลสูงกว่าภายในประเทศ ถึงแม้ว่าการลงทุนโดยตรงส่วนมากเกี่ยวข้องกับการโอนย้ายทุนระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามยังรวมถึงการโอน บุคลากร, ความสามารถในการจัดการ, เทคโนโลยี อีกด้วย

สุวินัย ภรณวลัย⁷ ให้ความหมายของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ คือกิจกรรมของบรรษัทข้ามชาติที่ทำให้บรรษัทข้ามชาติมีลักษณะต่างไปจากบริษัททั่วไป โดยการลงทุนโดยตรงนี้มิได้จำกัดเฉพาะการเคลื่อนย้ายทุนไปต่างประเทศเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเคลื่อนย้ายทรัพยากรประเภทอื่นอย่างเช่น องค์การบริหาร, บุคลากร, เทคโนโลยี ฯลฯ ไปต่างประเทศด้วย

2.2 แนวคิดและทฤษฎีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ในเรื่องแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ผู้วิจัยได้เลือกเฉพาะแนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญมาเพียงบางชิ้นเท่านั้น ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

⁶ นิพัทธ์ จิตรประสงค์. ธุรกิจระหว่างประเทศ. (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530), หน้า 50

⁷ สุวินัย ภรณวลัย. ทฤษฎีบรรษัทข้ามชาติกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540), หน้า 112

1. Product Life Cycle Theory

Raymond Vernon⁸ ได้เป็นผู้ริเริ่มแนวทางทฤษฎีนี้ เขากล่าวว่า การลงทุนระหว่างประเทศและการค้าระหว่างประเทศ (International trade) มีความเชื่อมโยงกัน โดยทั้งการลงทุนและการค้าระหว่างประเทศ จะเป็นไปตามวัฏจักรของผลผลิต ซึ่งวัฏจักรของผลผลิต สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วงคือ ช่วงแนะนำผลผลิตใหม่, ช่วงผลผลิตเติบโตเต็มที่, และช่วงผลผลิตได้มาตรฐาน โดยแต่ละช่วงของวัฏจักรของผลผลิตจะมีผลกระทบต่อการลงทุนและการค้าระหว่างประเทศแตกต่างกันไป

1) ช่วงแนะนำผลผลิตใหม่ (The New Product Stage)

เป็นช่วงเริ่มแรกของกระบวนการผลิตและพัฒนาสินค้า การผลิตจะเริ่มขึ้นในประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และวิทยาการ (Technology) ค่อนข้างสูง (The Most Advanced Country) เช่น สหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เพราะว่าการผลิตสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งขึ้นมา จำเป็นต้องอาศัยทุนและเทคโนโลยีในการค้นคว้าวิจัยจำนวนมาก เพราะฉะนั้น จึงมีเพียงประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีเท่านั้นที่สามารถทำได้

ในส่วนของลักษณะการลงทุนและการผลิตในช่วงนี้ องค์กรธุรกิจที่อยู่ในประเทศก้าวหน้าซึ่งเป็นผู้ผลิตสินค้าใหม่ออกมา จะทำการลงทุนในประเทศของตน และทำการผลิตเพื่อตลาดในประเทศเท่านั้น ทั้งนี้เพราะในระยะแรกของการนำสินค้าเข้าตลาด ตัวสินค้ายังไม่ได้เป็นสินค้ามาตรฐานเดียว (Unstandardized Product) ซึ่งมี Price – Elasticity of Demand ต่ำ จึงมีความเสี่ยงและความไม่แน่นอนค่อนข้างสูง ดังนั้นผู้ผลิตสินค้าใหม่จึงจำเป็นต้องเลือกแหล่ง, สถานที่ลงทุนผลิตที่ตนเองมีความใกล้ชิด เพื่อให้สามารถทำการติดต่อสื่อสาร ซื้อและขายทั้งผู้บริโภค ผู้ขายวัตถุดิบ ผู้ขายปลีก – ส่ง ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2) ช่วงผลผลิตเติบโตเต็มที่ (The Maturing Product Stage)

ในช่วงนี้ผลผลิตเริ่มได้มาตรฐานในระดับหนึ่ง ความเสี่ยงและความไม่แน่นอนต่างๆเริ่มลดลงโดยเฉพาะเรื่องตลาด ทำให้องค์กรธุรกิจสามารถคาดคะเนเกี่ยวกับต้นทุนในการผลิตได้อย่างถูกต้องมากขึ้น ผู้ผลิตจึงหันมาให้ความสนใจทางด้านต้นทุนสินค้ามากขึ้น มีการขยายการผลิตสินค้า ทำให้เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) ต้นทุนต่อหน่วยในการ

⁸ Raymond Vernon. "The Location Activity" in Economic Analysis and the Multinational Enterprises , ed. John H Dunning (Georgy Allen & Unwill Ltd , 1974),pp.91 – 109

ผลิตภัณฑ์ลดลง ส่งผลให้ราคามูลผลิตผลมีราคาที่ถูกลง อุปสงค์ต่อผลผลิตก็มีเพิ่มขึ้น ตลาดมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นไม่เพียงแต่ตลาดในประเทศเท่านั้น ตลาดมีการขยายตัวไปสู่ประเทศก้าวนำอื่นๆ เช่น กลุ่มประเทศยุโรป เมื่อตลาดสินค้าขยายตัวทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดภายนอกประเทศ ผู้ผลิตก็จะต้องทำการตัดสินใจว่าถึงเวลาแล้วหรือยังที่จะไปตั้งโรงงานผลิตสินค้าในต่างประเทศ เพื่อสนองความต้องการของตลาดในต่างประเทศแทนที่จะส่งออก ดังนั้นประเทศก้าวนำอื่นๆ เช่น กลุ่มประเทศยุโรปก็จะเป็นกลุ่มประเทศแรกที่เป็นผู้รับการลงทุน (First Recipients of Foreign Direct Investment) ของนักลงทุนในประเทศที่เป็นผู้ริเริ่มผลิตสินค้าใหม่ เช่นสหรัฐอเมริกา

3) ช่วงผลิตผลได้มาตรฐาน (The Standardized Product Stage)

ในช่วงนี้เป็นช่วงที่ผลิตผลเป็นไปอย่างมาตรฐาน เทคโนโลยีที่ผู้ผลิตใช้ในการผลิตอยู่ในระดับเดียวกัน สิ่งที่สำคัญจึงอยู่ที่ต้นทุนในการผลิต ผู้ผลิตจึงพยายามแสวงหาแหล่งที่ตั้งโรงงานที่ทำให้เสียต้นทุนในการผลิตต่ำที่สุด โดยเฉพาะต้นทุนแรงงาน เพื่อให้สามารถแข่งขันและอยู่รอดได้ ซึ่งแหล่งต้นทุนแรงงานราคาถูกก็จะอยู่ในประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย ดังนั้นในช่วงนี้นักลงทุนจะหันไปลงทุนในประเทศกำลังพัฒนามากขึ้น และสินค้าที่ผลิตได้จากประเทศเหล่านี้จะถูกส่งออกกลับมายังประเทศแม่ของนักลงทุน และประเทศก้าวนำอื่นๆ

2. Location Theory

แนวคิด Location Theory⁹ เป็นความพยายามที่จะตอบคำถามว่าทำไมธุรกิจจึงเลือกที่จะไปลงทุนผลิตสินค้าในประเทศหนึ่งมากกว่าในประเทศอื่นๆ หลักการสำคัญของทฤษฎีก็คือ มีความแตกต่างในปัจจัยทางด้านสถานที่ (Location Factor) ระหว่างประเทศผู้ลงทุนและประเทศผู้รับการลงทุน ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว ประเทศผู้รับการลงทุนย่อมมีความได้เปรียบในด้านปัจจัยสถานที่เหนือกว่าในประเทศผู้ลงทุน ดังนั้นประเทศที่มีความได้เปรียบด้านสถานที่ ก็จะดึงดูดให้บรรดาบริษัทข้ามชาติเข้ามาลงทุนในประเทศของตน

ปัจจัยด้านสถานที่นี้สามารถจำแนกเป็นด้าน Supply หรือปัจจัยด้านต้นทุน และเป็นปัจจัยด้าน Demand หรือปัจจัยด้านตลาด ดังนั้นการอธิบายการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

⁹ Peter J. Buckley . "A Critical View of Theories of the Multinational Enterprise" ,quoted in Peter J. Buckley and Mark Casson , The Economic Theory of the Multinational Enterprise (London :Macmilan, 1976) pp.11 – 15 และ John H. Dunning. "The Determinants of International Production" Oxford Economic Papers 25 (November 1973), pp. 289 - 335

โดยใช้ทฤษฎี Location Theory ไม่เพียงแต่จะให้ความสำคัญเฉพาะต้นทุนของบริษัทข้ามชาติในการเลือกสถานที่ที่จะใช้ลงทุนเท่านั้น แต่ยังพิจารณาถึงแรงจูงใจของบริษัทข้ามชาติในการขยายการลงทุนไปยังต่างประเทศด้วย

ซึ่งปัจจัยทางด้านสถานที่ ประกอบไปด้วย

1) ต้นทุนและความสามารถในการได้มาในปัจจัยการผลิต (Availability and Cost of Input)

ปัจจัยหลักประการหนึ่งที่องค์กรธุรกิจจะเลือกสถานที่ที่จะไปลงทุนก็คือ การเป็นแหล่งแรงงานและวัตถุดิบ ธุรกิจจะไปลงทุนในต่างประเทศ เพราะว่าเขาต้องการย้ายฐานการผลิตไปสู่แหล่งที่มีต้นทุนในการผลิตที่ต่ำที่สุด หรือเป็นแหล่งของปัจจัยการผลิตที่ประเทศตนขาดแคลน

2) ปัจจัยทางด้านตลาด (Marketing Factor)

ธุรกิจจะได้รับประโยชน์จากการเลือกสถานที่ใกล้ตลาด เพราะจะทำให้ธุรกิจสามารถเข้าถึงแหล่งตลาดได้ดี ลดต้นทุนค่าขนส่ง และหลีกเลี่ยงอุปสรรคต่างๆที่ประเทศผู้รับการลงทุนตั้งขึ้น ปัจจัยทางด้านตลาดมีด้วยกันหลายอย่าง เช่น ขนาดของตลาด การเจริญเติบโตของตลาดในอนาคต ระดับของการพัฒนาเศรษฐกิจ และสภาพการแข่งขันในตลาด

ปัจจัยทางด้านตลาดเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่บริษัทข้ามชาติใช้ในการพิจารณาดังสาขาในประเทศผู้รับการลงทุน

3) อุปสรรคทางการค้า (Trade Barriers)

นโยบายทางการค้าของประเทศผู้รับการลงทุนมีผลสำคัญต่อองค์กรธุรกิจ ในการตัดสินใจระหว่างการเลือกที่จะส่งออกและการลงทุนโดยตรง กำแพงภาษีที่สูงและการจำกัดโควตาการนำเข้า จะเป็นตัวผลักดันให้ธุรกิจซึ่งเคยเป็นผู้ส่งออก หันมาลงทุนโดยตรง เพราะว่าอุปสรรคทางการค้าที่เกิดขึ้นเป็นการเพิ่มต้นทุนแก่ธุรกิจผู้ส่งออก เพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรคการค้าดังกล่าว จึงทำให้ธุรกิจเข้ามาลงทุนโดยตรงในประเทศนั้น

4) นโยบายของรัฐบาล (Government Policy)

นโยบายรัฐบาลของทั้งประเทศผู้ลงทุนและประเทศผู้รับทุนต่างมีอิทธิพลต่อการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ ในประเทศผู้รับทุน นโยบายและการดำเนินงานของรัฐบาลสามารถช่วยดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเข้าสู่ประเทศได้ เช่น ความมีเสถียรภาพทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง การมีโครงสร้างพื้นฐานที่พอเพียง และการส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น

ในส่วนของประเทศผู้ลงทุน รัฐบาลบางประเทศสนับสนุนให้นักลงทุนของตนไปลงทุนยังต่างประเทศ ด้วยการให้สิทธิพิเศษและความช่วยเหลือต่างๆ เช่นการลดภาษีนำเข้าสินค้าทั้งที่เป็นสินค้าสำเร็จรูปหรือสินค้าขั้นกลางที่ผลิตจากโรงงานที่นักลงทุนในประเทศไปลงทุนเอาไว้

3. Eclectic Theory

เป็นความพยายามของ Dunning¹⁰ ที่จะเสนอทฤษฎีทั่วไปของการผลิตระหว่างประเทศ ด้วยการสังเคราะห์ทฤษฎีต่างๆที่มีอยู่เกี่ยวกับการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ เพื่อที่จะตอบปัญหา 3 ข้อที่สำคัญ คือ

- ทำไม (Why) บริษัทถึงต้องทำการผลิตระหว่างประเทศ
- ที่ไหน (Where) เป็นที่ที่บริษัทจะตัดสินใจลงทุนโดยตรง
- อย่างไร (How) บริษัทถึงเลือกการลงทุนโดยตรง หรือไม่เลือกการลงทุนโดยตรงในการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ

ในทฤษฎี Eclectic นั้น Dunning ได้เสนอว่า บริษัทจะเข้าร่วมในการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ ถ้าหากบริษัทนั้นสามารถบรรลุเงื่อนไข 3 ข้อ ดังต่อไปนี้

1) บริษัท ครอบครองความได้เปรียบจากการเป็นเจ้าของ (Ownership Advantage) เหนือบริษัทอื่นในตลาดหนึ่งๆ ความได้เปรียบจากการเป็นเจ้าของนี้ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของการครอบครองทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Assets) เช่น เทคโนโลยีระดับสูง, การจัดการ, ประสิทธิภาพและทักษะด้านการตลาด ฯลฯ หรือเป็นความได้เปรียบที่แต่ละองค์กรธุรกิจมีอยู่ เช่น อำนาจในการผูกขาด (Monopoly Power), ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบและตลาดได้ดี เป็นต้น

2) ถ้าเงื่อนไขข้อ 1 บรรลุแล้ว ก็จะเป็นประโยชน์กว่าสำหรับบริษัท ครอบครองความได้เปรียบเหล่านี้ จะใช้สิ่งเหล่านี้ด้วยตนเองแทนที่จะขายไปให้บริษัทต่างประเทศ นั่นคือจะเป็นประโยชน์กว่าสำหรับบริษัทที่จะทำความได้เปรียบให้เป็นภายในโดยผ่านการขยายกิจกรรมของตน

¹⁰ John H Dunning . Multinational Enterprises and the Global Economy, pp. 53-55

สุวินัย ภรณวลัย. อ้างแล้ว. หน้า 150 - 155

รัตนา สายคณิต. อ้างแล้ว. หน้า 91 - 97

แทนที่จะทำความได้เปรียบให้เป็นภายนอกโดยการขายสิทธิบัตร หรือทำสัญญาที่คล้ายคลึงกันให้กับบริษัทอื่นๆ เราเรียกความได้เปรียบนี้ว่า ความได้เปรียบจากการทำให้เป็นประโยชน์แก่องค์การตนเอง (Internalization Advantage) หรือการทำให้เป็นภายใน แรงจูงใจที่ทำให้บริษัททำเช่นนี้ มีสาเหตุสำคัญก็คือ เพื่อหลีกเลี่ยงความล้มเหลวของระบบตลาด (Market Failure)

3) เงื่อนไขประการที่ 3 คือ ความได้เปรียบที่เกิดจากแหล่งที่ตั้ง (Location Advantage) เมื่อเงื่อนไขข้อ 1 และ 2 บรรลุแล้วก็ยังเป็นประโยชน์สำหรับบริษัทที่จะใช้ความได้เปรียบเหล่านี้ร่วมกับปัจจัยการผลิตบางอย่างที่มีอยู่ภายนอกประเทศ ทำให้บริษัทตัดสินใจไปลงทุนในต่างประเทศ เพราะมีฉะนั้นแล้ว บริษัทก็สามารถสนองความต้องการของผู้ซื้อในต่างประเทศได้โดยการส่งออกโดยไม่จำเป็นต้องไปลงทุนในต่างประเทศแต่อย่างใด ความได้เปรียบจากแหล่งที่ตั้งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแหล่งทรัพยากร คุณภาพของทรัพยากร ค่าใช้จ่ายในการขนส่งและสื่อสาร ความแตกต่างของวัฒนธรรม เป็นต้น

Dunning กล่าวว่ากรณีที่บริษัทจะตัดสินใจลงทุนทางตรงในต่างประเทศหรือไม่ และตัดสินใจลงทุน ณ แหล่งใด ย่อมขึ้นอยู่กับความได้เปรียบทั้ง 3 ข้อ ยิ่งองค์การธุรกิจมีความได้เปรียบจากการเป็นเจ้าของมากเท่าใด ก็ยิ่งเป็นแรงกระตุ้นที่จะทำให้บริษัทนั้นใช้ความได้เปรียบให้เป็นประโยชน์ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น บริษัทก็จะตัดสินใจลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ดังนั้นแนวโน้มในการผลิตระหว่างประเทศของประเทศใดก็ตาม จึงขึ้นอยู่กับขนาดของความได้เปรียบที่องค์กรธุรกิจเป็นเจ้าของ ความได้เปรียบที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ด้วยตนเองและความเหมาะสมของแหล่งที่ตั้งโรงงาน แต่ถ้าองค์กรธุรกิจมีความได้เปรียบเพียงประการหนึ่งประการใด หรือสองประการเท่านั้น องค์กรธุรกิจก็จะเลือกทางเลือกอื่นในการสนองหรือการให้บริการแก่ตลาด เช่นด้วยการผลิตในประเทศและส่งออกไปยังต่างประเทศ การให้เช่าหรือขายสิทธิบัตร เป็นต้น ซึ่งเราสามารถสรุปเงื่อนไขของทางเลือกต่างๆ ได้ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 : Eclectic Theory

กิจกรรมของบริษัทข้ามชาติ	ความได้เปรียบ		
	จากการเป็นเจ้าของ	จากการทำ ให้เป็นภายใน	จากทำเลใน ต่างประเทศ
1. การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ	ใช่	ใช่	ใช่
2. การส่งออก	ใช่	ใช่	ไม่ใช่
3. การขายสิทธิบัตร	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ใช่

ที่มา : Dunning, 1981, p. 111

4. Kojima's Hypothesis

ในขณะที่ทฤษฎีต่างๆที่ใช้ในการอธิบายการลงทุนระหว่างประเทศนั้นต่างให้ความสนใจกับการอธิบายกระบวนการเจริญเติบโตขององค์กรธุรกิจจากปัจจัยภายในที่เป็นความได้เปรียบของตัวบริษัทเอง ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ในระดับจุลภาค : Micro (เพื่อแสวงหาวิธีการทำธุรกิจในประเทศที่ให้มูลค่าหรือกำไรสูงสุดแก่องค์กรธุรกิจ) แนวความคิดของ Kojima¹¹ กลับให้ความสนใจกับปัญหาที่ว่าทำอย่างไรถึงจะทำให้การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศก่อประโยชน์ให้แก่ประเทศผู้ส่งออกทุนในรูปของการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศและการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม (Industrial Adjustment) สำหรับอุตสาหกรรมที่เริ่มเสื่อมอำนาจในการแข่งขันระหว่างประเทศ และก่อประโยชน์ให้แก่ประเทศผู้รับการลงทุนในรูปของการยกระดับโครงสร้างอุตสาหกรรม (Upgrading of Industrial Structure) อย่างเหมาะสมกับขั้นตอนการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศนั้นด้วย นั่นคือเขาได้ใช้กรอบการวิเคราะห์ในระดับมหภาค (Macro) และใช้ความรู้ในเรื่องการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศอธิบายด้วย

Kojima ได้แบ่งการลงทุนโดยตรงออกเป็น 4 ประเภท คือ

¹¹ Pasuk Phongpaichit. The New Wave of Japanese Investment In ASEAN : Determinants and Prospects (Singapore : ASEAN Economic Research Unit, Institute of Southeast Asian Studies, 1990), pp. 10 - 12

1) Resource – Oriented

เป็นการลงทุนที่มุ่งหวังประโยชน์ในด้านทรัพยากรที่ประเทศผู้ลงทุนขาดแคลน การที่ประเทศเจ้าบ้านมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ เป็นแรงจูงใจให้นักลงทุนชาวต่างประเทศเข้ามาลงทุนเพื่อทำการผลิต ซึ่งนอกจากจะผลิตเพื่อส่งออกไปยังประเทศของตนแล้ว ยังผลิตเพื่อส่งออกไปยังประเทศที่สามอีกด้วย การลงทุนประเภทนี้เป็นการส่งเสริมให้เกิดการค้าขึ้น (Trade Flow)

2) Labour – Oriented

เป็นการลงทุนเพื่อมุ่งหวังประโยชน์ในด้านแรงงาน การลงทุนโดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานเข้มข้น แรงงานนับว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ ซึ่งประเทศผู้ลงทุนได้สูญเสียความได้เปรียบในด้านนี้ เพราะในประเทศของตนค่าจ้างแรงงานมีระดับสูง ประเทศเจ้าบ้านที่มีความได้เปรียบในเรื่องการมีแรงงานที่มากและมีค่าจ้างแรงงานที่ต่ำ จะดึงดูดให้นักลงทุนชาวต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศของตน

การลงทุนดังกล่าวเป็นประโยชน์แก่ทั้ง 2 ฝ่าย นักลงทุนชาวต่างประเทศสามารถลดต้นทุนในการผลิต ขณะเดียวกันประเทศเจ้าบ้านก็ได้ประโยชน์ในเรื่องการจ้างงานที่สูงขึ้น รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศอีกด้วย

3) Market – Oriented

เป็นการลงทุนที่มุ่งหวังในด้านตลาดภายในของประเทศผู้รับการลงทุน การลงทุนประเภทนี้เกิดขึ้นจากการที่ประเทศเจ้าบ้านมีการกีดกันทางการค้า เช่นภาษีการค้า, การตั้งกำแพงภาษีเพื่อส่งเสริมการส่งออกและคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ ดังนั้นการที่นักลงทุนชาวต่างประเทศเข้ามาลงทุนโดยตรง จะเป็นการลดอุปสรรคทางการค้า นอกจากนี้การที่ขนาดตลาดภายในประเทศเจ้าบ้านมีแนวโน้มใหญ่ขึ้น รัฐบาลของประเทศเจ้าบ้านก็จะมีโครงการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนเพิ่มขึ้น

4) Oligopolistic Direct Foreign Investment

เป็นการลงทุนเพื่อหวังที่จะมีคู่แข่งชั้นน้อยรายในประเทศผู้รับการลงทุน โดยบริษัทหนึ่งๆ จะทำการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศได้ บริษัทนั้นจะต้องมีความได้เปรียบเหนือกว่าบริษัทท้องถิ่นในประเทศที่ไปลงทุน หรือเหนือกว่าบริษัทคู่แข่ง ซึ่งความได้เปรียบดังกล่าวจะปรากฏในเรื่องของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา ซึ่งพิจารณาจากความนิยมในสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีสูง และรูปแบบของยอดการนำเข้าในตัวสินค้านั้นในช่วงที่ผ่านมา นอกจากนี้ถ้าตลาดภายในมีขนาดใหญ่และคู่แข่งน้อย จะจูงใจให้ต่างประเทศเข้ามาลงทุน

5. Suehiro's Hypothesis

Suehiro¹² ได้ใช้ทัศนะของ Dunning เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณา โดยถือว่าเหล่าปัจจัยหลักๆที่กำหนดการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของบริษัทข้ามชาติสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 4 ปัจจัย คือ

1) ปัจจัยทางด้านตลาด (Marketing Factor) เช่นขนาดของตลาด การคาดการณ์การเจริญเติบโตของตลาดในอนาคต ฯลฯ

2) ปัจจัยทางด้านต้นทุนค่าใช้จ่าย (Cost Factor) เช่น ต้นทุนด้านค่าจ้างแรงงาน, ความสามารถในการเข้าถึงวัตถุดิบ, ค่าขนส่ง, ค่าใช้จ่ายทางการเงิน ฯลฯ

3) อุปสรรคทางการค้า (Trade Barriers) โดยเฉพาะกำแพงภาษี

4) สิ่งจูงใจในการลงทุน (Investment Incentive) เช่นการส่งเสริมการลงทุน การจัดตั้งโครงสร้างพื้นฐาน นโยบายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ฯลฯ

เขากล่าวว่าในกรณีของประเทศไทย ปัจจัย 1) 2) และ 3) ดูเหมือนว่าจะมีบทบาทที่สำคัญในการกำหนดกิจกรรมการลงทุนโดยตรงของบริษัทข้ามชาติในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยข้อ 1) ทางด้านการตลาดดูจะมีความสำคัญมากที่สุด

แต่จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น Suehiro เห็นว่ายังไม่สามารถที่จะอธิบายถึงกิจกรรมระหว่างประเทศของบริษัทข้ามชาติในประเทศกำลังพัฒนาได้ดีเท่าที่ควร เขาจึงได้เสนอแนวคิด (Hypothesis) 4 ประการในการอธิบายกิจกรรมของบริษัทข้ามชาติ ดังนี้

1. Product Cycle Model

เป็นการอธิบายการลงทุนระหว่างประเทศโดยใช้วัฏจักรของผลผลิต ซึ่งได้อธิบายไว้แล้วข้างต้นในทฤษฎี Product Life Cycle

2. The International Sub – Contracting System Theory หรือ Off-shore Type Investment Theory

จุดสำคัญของแนวคิดนี้ ก็คือ

¹² Akira Suehiro. Capital Accumulation and Industrial Development in Thailand (Bangkok : Chulalongkorn University Social Research Institute, 1985), Chapter 4 ,pp. 24 – 31

- สินค้าที่ทำการผลิตไม่ใช่สินค้าสำเร็จรูป (Non - Finished Goods) แต่เป็นการผลิตสินค้าชั้นกลาง (Intermediate Goods)
- เป้าหมายหลักของการลงทุนในต่างประเทศ เป็นการผลิตเพื่อการส่งออกไปยังประเทศที่ 3 หรือส่งกลับมายังประเทศแม่ ไม่ใช่เป็นการผลิตเพื่อตลาดท้องถิ่น

ดังนั้น Off-Shore Type Investment จึงเป็นลักษณะของการลงทุนแนวตั้งที่นักลงทุนหรือบริษัทข้ามชาติ กระจายขั้นตอนการผลิต (Production Process) ไปยังแหล่งหรือสถานที่ต่างๆทั่วโลก หรือที่เราเรียกว่าการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศ (International Division of Labor) ซึ่งสถานที่เหล่านี้จะถูกกำหนดโดย ปัจจัยด้านต้นทุนแรงงาน สิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่งและสื่อสาร ระดับการคุ้มครองและกำแพงภาษีของประเทศผู้รับการลงทุน เป็นต้น

3. The Monopolistic Advantage Theory

เป็นแนวคิดที่ใช้อธิบายการลงทุนในต่างประเทศของบริษัทขนาดใหญ่ที่ทำการลงทุนไปทั่วโลก สามารถควบคุมส่วนแบ่งตลาดโลกไว้ได้ ทั้งนี้เพราะว่าบริษัทเหล่านี้มีความได้เปรียบเหนือบริษัทอื่นๆในหลายด้าน เช่นการมีเทคโนโลยีระดับสูง ระบบการตลาดที่มีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนขนาดใหญ่

นอกจากนี้การโฆษณาข้ามชาติและการสร้างความแตกต่างในตัวสินค้า (Product Differentiation) ด้วยการสร้าง Brand Name ก็เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถกีดกันไม่ให้คู่แข่งเข้ามาในตลาดได้

4. The Bandwagon Effect Theory (ทฤษฎีตามหวัชบวน)

ทฤษฎีนี้เป็นการศึกษาถึงโครงสร้างตลาดผู้ผลิตน้อยราย โดยผู้ผลิตแต่ละรายมีอำนาจในตลาดพอสมควร เมื่อคนหนึ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม คนอื่นๆก็จะเปลี่ยนแปลงด้วย เช่น บริษัท A ตัดสินใจไปลงทุนในต่างประเทศ บริษัทคู่แข่งอื่นๆก็จะตอบสนอง โดยไปลงทุนในประเทศที่บริษัท A ไปลงทุนด้วย เพราะว่าบริษัทอื่นๆเกรงว่า บริษัท A จะเข้าไปควบคุม (Dominate) ตลาดแต่ผู้เดียว ซึ่งการตอบสนองดังกล่าวมักจะไปในช่วงเวลาเดียวกันด้วย โดยเราเรียกพฤติกรรมนี้ว่า Bandwagon Effect และมักพบพฤติกรรมดังกล่าวในบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน

2.3 งานศึกษาวิจัยที่ทำมาแล้ว

การศึกษาเกี่ยวกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ได้รับความสนใจจากนักวิจัยหลายท่านทั้งจากภายในประเทศและนอกประเทศ ทั้งนี้เพราะการลงทุนโดยตรงมีความสำคัญอย่างมากต่อทั้งประเทศผู้ลงทุนและประเทศผู้รับการลงทุน โดยในสวนนี้จะรวบรวมงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และผลกระทบจากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ในการพิจารณาเลือกแหล่งลงทุน นักลงทุนจะคำนึงถึงลักษณะของแต่ละสถานที่ที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของนักลงทุนได้ หรือปัจจัยที่จะเอื้ออำนวยเป็นประโยชน์แก่การลงทุนของตนได้ ซึ่งปัจจัยที่ดึงดูดการลงทุนโดยตรงนั้น ประกอบไปด้วยปัจจัยต่างๆหลายประการ ซึ่งเราจะพิจารณามงานวิจัยแยกเป็นปัจจัยด้านต่างๆ เพื่อให้เห็นภาพและเป็นแนวทางในการทำวิจัยได้ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

ปัจจัยด้านตลาด

เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญปัจจัยหนึ่งในการกำหนดการลงทุนจากต่างประเทศ ปัจจัยนี้เป็นตัวบ่งบอกถึง Demand หรือความต้องการของคนในประเทศนั้น แรงจูงใจด้านตลาดประกอบไปด้วยหลายสิ่งด้วยกัน เช่น

- ความต้องการเข้ามาบุกเบิกตลาดใหม่ของนักลงทุนชาวต่างประเทศ ซึ่งตนเองยังไม่เคยเข้ามา เพราะคาดว่าตลาดในประเทศนั้น จะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในอนาคต
- เพื่อรักษาและปกป้องตลาดที่มีอยู่เดิม นักลงทุนชาวต่างประเทศได้เข้ามาลงทุนในประเทศหนึ่งแล้ว แต่ต้องการที่จะลงทุนเพิ่มเพื่อรักษาส่วนแบ่งทางการตลาดที่ตนมีอยู่
- การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศใดประเทศหนึ่งมีการเติบโตที่สูง ซึ่งแสดงถึงขนาดของตลาดที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

มีนักเศรษฐศาสตร์และนักวิจัยหลายท่านได้ทำการศึกษาในส่วนนี้ ดังนี้

Somsak Tambunlertchai ¹³ ได้ทำการศึกษาลงทุนของประเทศญี่ปุ่นในภาคอุตสาหกรรมไทย ว่ามีเหตุผลใดบ้างที่จูงใจให้นักลงทุนชาวญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนในประเทศไทย รวมทั้งประโยชน์จากการลงทุนทั้งสองฝ่าย (ไทย – ญี่ปุ่น) วิธีการศึกษาเป็นแบบพรรณนาความและใช้ข้อมูลปฐมภูมิด้วยการส่งแบบสอบถามและการสัมภาษณ์บริษัททั้งของไทยและญี่ปุ่น จำนวน 65 ราย เป็นบริษัทญี่ปุ่น 22 ราย และบริษัทไทย 43 ราย

โดยในส่วนของสาเหตุและแรงจูงใจให้นักลงทุนชาวญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยทางด้านการขยายตัวของตลาด (Expanding Market) ซึ่งประกอบด้วย การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย และการเจริญเติบโตของความต้องการสินค้าอุตสาหกรรม (Growing Demand for the Products Manufacture) เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อการตัดสินใจในการลงทุนของนักลงทุนชาวญี่ปุ่น

Motoyoshi Suzuki ¹⁴ ได้ทำการวิจัยเพื่อหาปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงของบริษัทญี่ปุ่นที่มาลงทุนในประเทศไทย วิธีการศึกษาเป็นแบบพรรณนาความและทำการสำรวจข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ บริษัทอุตสาหกรรมญี่ปุ่น จำนวน 65 แห่ง

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านตลาดเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากต่อการตัดสินใจของนักลงทุนชาวญี่ปุ่น ซึ่งปัจจัยด้านตลาดประกอบด้วย

- เพื่อรักษาสัดส่วนของยอดขายที่มีอยู่ในตลาดในประเทศไทย (To Secure the Existing Share of Sale in Thai Market)
- เพื่อเข้าใกล้ตลาดประเทศไทยที่กำลังขยายตัวเพิ่มขึ้น (To Get Better Access to Expanding Thai Market)

---

¹³ Somsak Tambunlertchai. "Attitude and Experience In Japanese – Thai Joint Venture Investment" .in Current Development in Thai – Japanese Economics Relations : Trade and Investment. Edited by Medhi Krongkaew. (Bangkok : Thammasat University Press, 1980), pp 270 - 315

¹⁴ Motoyoshi Suzuki. "Theory and Some Empirical Evidence of Japanese Foreign Direct Investment in Thailand". Master's Thesis of Economics. (Thammasat University, 1986), pp. 139 - 151

Jeerasak Pongpisanupichit , et.al.¹⁵ ได้ทำการวิจัยการเคลื่อนย้ายทุนและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทย วิธีการศึกษาเป็นแบบพรรณนาความและใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า การขยายของตลาดภายในประเทศ ซึ่งมีผลมาจากการเติบโตทางเศรษฐกิจ และนโยบายที่เหมาะสมของรัฐบาล เป็นปัจจัยหนึ่งในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

Waranya Pancharoen¹⁶ ได้ทำการศึกษาการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทย วิธีการศึกษาเป็นแบบพรรณนาความและเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิด้วยการสำรวจภาคสนาม โดยสำรวจบริษัทจำนวน 98 แห่ง ซึ่งมาจากประเทศพัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร เนเธอร์แลนด์ ออสเตรเลีย ไต้หวัน ฮองกง สิงคโปร์ และอินเดีย โดยในการศึกษาจะครอบคลุมใน 3 อุตสาหกรรม คือ อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมกระดาษ และอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า

ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการปกป้องตลาดที่มีอยู่ "Protection of Existing Market" เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทย ทั้งในส่วนของนักลงทุนจากประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา โดยนักลงทุนจากประเทศพัฒนาแล้วนั้นให้ความสนใจในปัจจุบันนี้มากกว่านักลงทุนจากประเทศกำลังพัฒนา

Hee-Joo Kim , Ji-Sung Hong , and Sang-Chul Yoon¹⁷ ได้ทำการศึกษาการลงทุนของต่างประเทศในอุตสาหกรรมสิ่งทอของ ASEAN เพื่อจัดหาข้อมูลที่เหมาะสมให้แก่บริษัทของประเทศเกาหลีใต้ใช้ประกอบการพิจารณาในการตัดสินใจที่จะเข้ามาลงทุนในกลุ่ม ASEAN วิธีการศึกษาเป็นแบบพรรณนาความ และใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล โดยใช้ได้ส่งแบบสอบถามไปยังบริษัทสิ่งทอ จำนวน 73 แห่ง ซึ่งมาจาก ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา กลุ่มสหภาพยุโรป และ Asian NIEs คือ เกาหลีใต้ ไต้หวัน และฮ่องกง ที่เข้ามาลงทุนโดยตรงในประเทศไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ และบรูไน

¹⁵ Jeerasak Pongpisanupichit and other, eds., "Direct Foreign Investment and Capital Flow". Background paper No. 6, The TDR Year – End Conference. Thailand in the International Economic Community, at Ambassador City Jomtien, Chonburi, December 16 – 17, 1989, pp. 46 - 63

¹⁶ Waranya Pancharoen. "Thailand", in Foreign Direct Investment in Asia, ed. Edward K.Y. Chen (Hong Kong : Nordiga International Ltd, 1990), pp 153 - 187

¹⁷ Kim Hee-Joo , Hong Ji-Sung, and Yoon Sang-Chul , Investment Demand of the ASEAN Textile Industry (Seoul : Korea Institute for Industrial Economics and Trade , 1995) , pp 100 - 112

ผลการศึกษาดังนี้

- ถ้าหากดูในกลุ่มของประเทศที่เป็นเจ้าของทุน พบว่า ประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป ให้ความสำคัญในปัจจุบัน ด้านตลาดของ ASEAN ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะนักลงทุนสหรัฐอเมริกา

- แต่ถ้าหากพิจารณาเป็นรายประเทศ ที่รับการลงทุน พบว่าการลงทุนในอุตสาหกรรมสิ่งทอ นั้น นักลงทุนชาวต่างประเทศให้ความสำคัญในปัจจุบันด้านตลาด ต่อประเทศไทย และมาเลเซีย มากกว่าประเทศอื่นๆใน ASEAN ด้วยกัน

Nguyen Thi Van Anh ¹⁸ ได้ทำการวิจัยการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทย เวียดนาม โดยศึกษากรณีของอุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ โรงแรม และสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป วิธีการศึกษาเป็นแบบพรรณนาความ ส่วนข้อมูลที่ใช้เก็บรวบรวมจากสำนักงานต่างๆของรัฐบาล เวียดนาม ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ส่วนข้อมูลปฐมภูมิได้มาจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์นักลงทุนชาวต่างประเทศที่มาลงทุนใน 3 อุตสาหกรรมดังกล่าว แบ่งเป็น อุตสาหกรรมการโรงแรม 10 แห่ง อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ 1 แห่ง และอุตสาหกรรมสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป 5 แห่ง

ผลการศึกษาพบว่า นักลงทุนชาวต่างประเทศให้ความสนใจในปัจจุบันทางด้านตลาดต่ออุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ และอุตสาหกรรมการโรงแรมค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ แต่ในส่วนของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเสื้อผ้า นักลงทุนกลับไม่ได้ให้ความสนใจในปัจจุบันมากนัก ทั้งนี้เพราะ การลงทุนของนักลงทุนชาวต่างประเทศในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเสื้อผ้า เป็นการลงทุนเพื่อผลิตสำหรับการส่งออกเป็นส่วนใหญ่

วิวัฒน์ชัย อัตถการ ¹⁹ (2518) ได้ทำการศึกษาลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ พบว่า

- ถ้าหากพิจารณาถึงสาเหตุที่ทำให้ให้นักลงทุนชาวญี่ปุ่นไปลงทุนในต่างประเทศ เหตุผลสำคัญก็คือ การมุ่งแสวงหาตลาดใหม่และการรักษาตลาดที่มีอยู่เดิม

¹⁸ Nguyen Thi Van Anh . "Foreign Direct Investment in Vietnam : A Case Study of Automotive Assembly Hotel, and Textile Industries", Master's Thesis of Economics. (Thammasat University, 1995) ,pp.106 - 150

¹⁹ วิวัฒน์ชัย อัตถการ. บทบาทของการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2518), หน้า 12 - 18

หากพิจารณาถึงสาเหตุที่ญี่ปุ่นมาลงทุนในประเทศไทยซึ่ง ในส่วนนี้ วิวัฒน์ชัย อัครถกร ได้นำเอาผลงานศึกษาของ Thomas Allen (1973) มาเป็นแนวทางประกอบการพิจารณา สรุปได้ว่าเหตุผลประการสำคัญที่บริษัทญี่ปุ่นเลือกประเทศไทยเป็นแหล่งลงทุนเพราะ นักลงทุนชาวญี่ปุ่นหวังที่จะเข้ามารักษาและขยายตลาด ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่ดินค้าญี่ปุ่นได้รับความนิยมนับและจำหน่ายได้ดีในประเทศไทย ทำให้พวกเขามั่นใจว่าจะได้รับผลตอบแทนสูงจากการลงทุนตั้งโรงงาน เพื่อขยายการผลิตและจำหน่ายในประเทศไทย

ปิยะพร งามวิสัย²⁰ ได้ทำการศึกษาการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมเครื่องปรับอากาศของไทย เพื่อหาปัจจัยและแรงดึงดูด รวมทั้งผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่ออุตสาหกรรมเครื่องปรับอากาศ วิธีการศึกษาเป็นแบบพรรณนาความโดยทำการสำรวจข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์บริษัทผู้ผลิตเครื่องปรับอากาศ ซึ่งผลิตเครื่องปรับอากาศที่มีขนาดไม่เกิน 72,000 บีทียู

ผลการศึกษาพบว่า การที่ต่างชาติตัดสินใจเข้ามาลงทุนในไทยส่วนหนึ่งนั้น เกิดจากการที่ไทยมีอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) สูง ซึ่งผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศนี้ จะแสดงถึงขนาดตลาดของประเทศไทยด้วย โดยในช่วงปี 2528-2537 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยมีการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูง ปริมาณการลงทุนโดยตรงสุทธิจากต่างประเทศในประเทศไทยก็มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ ในเกือบทุกภาคของอุตสาหกรรม

ปัจจัยด้านแรงงาน

แรงงานเป็นปัจจัยการผลิตที่มีความสำคัญต่อกระบวนการผลิตในภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่เน้นใช้แรงงานหนาแน่น เช่น สิ่งทอ รองเท้า ของเด็กเล่น ฯลฯ ปัจจัยด้านแรงงานของประเทศผู้รับทุนที่ดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ มีด้วยกันหลายประการ เช่น การมีต้นทุนแรงงานที่ถูก การสามารถหาแรงงานได้ง่าย แรงงานมีทักษะดี และการมีแรงงานสัมพันธ์ (Labour Relation) ที่ดีเป็นต้น

ซึ่งสามารถสรุปงานวิจัยในประเด็นนี้ได้ดังนี้

²⁰ ปิยะพร งามวิสัย. "การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมเครื่องปรับอากาศ", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539, หน้า 40 - 41

Somsak Tambunlertchai ²¹ ได้ทำการศึกษาการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย โดยใน ส่วนของปัจจัยด้านแรงงาน พบว่า ปัจจัยด้านแรงงานเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญประการหนึ่งต่อการตัดสินใจของนักลงทุนชาวญี่ปุ่น โดยพวกเขาเลือกประเทศไทยเป็นแหล่งในการลงทุน ก็เพราะ ประเทศไทยมี

- ค่าจ้างแรงงานที่ถูก (Low – Cost Labor)
- มีแรงงานสัมพันธ์ที่ดี (Good Labor Relation)

Motoyoshi Suzuki ²² ได้ทำการศึกษาการลงทุนของบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย พบว่า สาเหตุ "เพื่อรับประโยชน์จากต้นทุนแรงงานราคาถูก : Availability of Low Labor Costs" เป็น ปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งที่นักลงทุนชาวญี่ปุ่นใช้ในการพิจารณาเลือกประเทศไทยในการลงทุนโดยตรง

Jeerasak Pongpisanupichit and others ²³ ได้ทำการวิจัยการเคลื่อนย้ายทุนและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทย พบว่าต้นทุนแรงงานราคาถูกในประเทศไทย เป็น สาเหตุสำคัญในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่เน้นใช้ แรงงานเข้มข้น (Labor Intensive) เช่นอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ สิ่งทอ ของเล่น และ ผลิตภัณฑ์พลาสติก

Waranya Pancharoen ²⁴ ได้ทำการศึกษาการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในไทย พบ ว่า นักลงทุนชาวต่างประเทศเลือกประเทศไทยในการลงทุนนั้น สาเหตุสำคัญประการหนึ่งก็คือ ประเทศไทยมีต้นทุนแรงงานที่ต่ำและแรงงานมีคุณภาพดี โดยนักลงทุนจากประเทศพัฒนาแล้วให้ ความสำคัญในส่วนนี้มากกว่านักลงทุนจากประเทศกำลังพัฒนา

²¹ Somsak Tambunlertchai, op.cit., pp.283 - 289

²² Motoyoshi Suzuki, op.cit., pp.139 - 151

²³ Jeerasak Pongpisanupichit and others, op.cit., pp.59 - 60

²⁴ Waranya Pancharoen, op.cit., pp.153 - 187

Hee-Joo Kim , Ji-Sung Hong , and Sang-Chul Yoon ²⁵ ได้ทำการศึกษาการลงทุนของต่างประเทศในอุตสาหกรรมสิ่งทอของ ASEAN พบว่า

- ถ้าหากดูในกลุ่มของประเทศที่เป็นเจ้าของทุน พบว่า ทั้ง ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และประเทศ Asian NIEs ต่างให้ความสำคัญในปัจจัยต้นทุนแรงงานที่ต่ำ (Lower labor costs) โดยเฉพาะนักลงทุนในประเทศ Asian NIEs นั้นให้ความสำคัญมาก

- แต่ถ้าหากพิจารณาเป็นรายประเทศ ที่รับการลงทุน พบว่าการลงทุนในอุตสาหกรรมสิ่งทอนั้น นักลงทุนชาวต่างประเทศให้ความสำคัญมากในปัจจัยด้านต้นทุนแรงงาน และอุปทานแรงงาน ในทุกประเทศไม่ว่าจะเป็น อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน และไทย โดยเฉพาะในประเทศสิงคโปร์ที่ให้ความสำคัญสูงที่สุด (Strongest)

Nguyen Thi Van Anh ²⁶ ได้ทำการศึกษาการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศเวียดนาม พบว่าปัจจัยด้านต้นทุนแรงงานเป็นปัจจัยหลัก (Primary Motive) ที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุนชาวต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเสื้อผ้า ส่วนในอุตสาหกรรมโรงแรมและการประกอบรถยนต์ ปัจจัยนี้ไม่มีผลมากนัก

Keo Kuyly ²⁷ ได้ทำการศึกษาการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศกัมพูชา โดยศึกษากรณีของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปและอุตสาหกรรมโรงแรม วิธีการศึกษาเป็นแบบพรรณนาความ ส่วนข้อมูลที่ใช้เก็บรวบรวมจาก ธนาคารแห่งชาติ, กระทรวงการคลัง, กระทรวงอุตสาหกรรมและเหมืองแร่, และสภาพพัฒนาการของประเทศกัมพูชา ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ส่วนข้อมูลปฐมภูมิได้มาจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์นักกลงทุนชาวต่างประเทศ จำนวน 40 ราย โดยเป็นอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป 20 ราย และอุตสาหกรรมโรงแรม 20 ราย

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านแรงงานเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากตัวหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุนชาวต่างชาติ เพราะประเทศกัมพูชายังมีค่าจ้างแรงงานที่ถูกและมีแรงงานจำนวนมาก

²⁵ Kim Hee-Joo , Hong Ji-Sung , and Yoon Sang-Chul, op.cit ,pp 100 - 112

²⁶ Nguyen Thi Van Anh, op.cit , pp 106 - 150

²⁷ Keo Kuyly. "Foreign Direct Investment in Cambodia : Case Studies of Garment and Hotel Industries" , Master's Thesis of Economics. (Thammasat University, 1998) ,pp. 97 - 118

Peter Dickens ²⁸ กล่าวว่า ในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเสื้อผ้า ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นใช้แรงงาน (Labor intensive) ต้นทุนด้านแรงงาน ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก และเป็นที่ยุ่กันว่าในประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลาย ค่าจ้างของแรงงานของประเทศเหล่านี้สูงมาก และนอกจากนี้อุปทานแรงงานที่จะทำงานในอุตสาหกรรมก็ขาดแคลน สิ่งต่างๆเหล่านี้ทำให้ ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้นมา ไม่สามารถที่จะแข่งขันได้ ดังนั้นบริษัทจึงต้องแสวงหาทางเลือกด้วยการไปลงทุนในต่างประเทศที่มีค่าแรงที่ต่ำและมีแรงงานราคาถูกเหลือเพื่อ

วิวัฒน์ชัย อุตถากร ²⁹ พบว่า เหตุผลประการสำคัญนอกจากปัจจัยด้านตลาดแล้ว การที่ประเทศไทยมีค่าจ้างแรงงานที่ถูกและมีแรงงานที่เหลือเฟือ ก็เป็นแรงดึงดูดที่สำคัญต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ธีรพันธุ์ ยมาภย์ ³⁰ ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงของบริษัทข้ามชาติจากประเทศไต้หวันในประเทศไทย ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ใช้วิธีพรรณนาความ ส่วนข้อมูลที่ใช้เก็บรวบรวมจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน : BOI ธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งถือเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ส่วนข้อมูลปฐมภูมิได้มาจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์นักลงทุนชาวไต้หวัน จำนวน 24 ราย

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านแรงงานเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากต่อการตัดสินใจของนักลงทุนชาวไต้หวัน โดยเฉพาะการลงทุนในหมวดสิ่งทอ อาหารและเครื่องดื่ม เครื่องจักรและผลิตภัณฑ์โลหะ เพราะการลงทุนในประเทศไทยสามารถหาแรงงานได้ง่ายและมีค่าจ้างแรงงานที่ต่ำ นอกจากนี้ยังสามารถหาแรงงานที่มีฝีมือได้ง่ายอีกด้วย

---

²⁸ Peter Dickens , Global Shift Transforming the World Economy (New York : McGraw - Hill ,1998) , pp 283 -314

²⁹ วิวัฒน์ชัย อุตถากร. อ้างแล้ว. หน้า 17 - 18

³⁰ ธีรพันธุ์ ยมาภย์. "ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของบริษัทข้ามชาติจากประเทศไต้หวันในประเทศไทย", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540, หน้า 50 - 86

ปัจจัยด้านแรงจูงใจจากภาครัฐ

แรงจูงใจจากภาครัฐ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญปัจจัยหนึ่ง เราจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าประเทศต่างมีการแข่งขันให้การสนับสนุนการลงทุนด้วยการให้สิทธิพิเศษการลงทุนกับชาวต่างประเทศ เช่นการลดภาษีวัตถุดิบ ,การให้เครดิตต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งเขตการผลิตเพื่อการส่งออก (Export Processing Zone : EPZ) ที่ไม่มีการเก็บภาษีนำเข้าวัตถุดิบ ขึ้นในหลายพื้นที่ เพื่อจูงใจนักลงทุนชาวต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในประเทศของตน

ซึ่งมีงานศึกษาหลายงานที่ทำการศึกษาในประเด็นนี้ และสรุปสาระได้ดังนี้

Somsak Tambunlertchai ³¹ ได้ทำการศึกษาการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย พบว่ามาตรการจูงใจในการลงทุนจากรัฐบาลไทย ทั้งการยกเว้นภาษีรายได้, การลดกำแพงภาษีสินค้าวัตถุดิบและสินค้าทุน, หรือการช่วยเหลือเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมาก ปัจจัยหนึ่งในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากประเทศญี่ปุ่นเข้าสู่ประเทศไทย

Motoyoshi Suzuki ³² ได้ทำการศึกษาการลงทุนของบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย พบว่าการที่นักลงทุนชาวญี่ปุ่นเลือกประเทศไทยเป็นแหล่งในการลงทุนนั้น สาเหตุสำคัญประการหนึ่งก็คือเพื่อรับสิ่งจูงใจที่ได้จากรัฐบาลไทย (To Enjoy Incentives Given by Thai Government) โดย Suzuki ได้กล่าวว่าปัจจัยตัวนี้เป็นปัจจัยทางมหภาค (Macro) ที่มีความสำคัญที่สุดต่อการตัดสินใจในการลงทุนของนักลงทุนชาวญี่ปุ่น

Waranya Pancharoen ³³ ได้ทำการศึกษาการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในไทย พบว่าปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่ดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศในประเทศไทย ก็คือ สิ่งจูงใจต่างๆ ที่รัฐบาลให้แก่ักลงทุน โดยนักลงทุนจากต่างประเทศพัฒนาแล้วให้ความสำคัญกับปัจจัยนี้มากกว่านักลงทุนจากประเทศกำลังพัฒนา

³¹ Somsak Tambunlertchai, *op.cit.*, pp. 283 - 289

³² Motoyoshi Suzuki, *op.cit.*, pp. 139 - 151

³³ Waranya Pancharoen, *op.cit.*, pp. 153 - 187

Hee-Joo Kim , Ji-Sung Hong , and Sang-Chul Yoon ³⁴ พบว่าในการลงทุนในอุตสาหกรรมสิ่งทอในประเทศ ASEAN

- ถ้าหากดูในกลุ่มของประเทศที่เป็นเจ้าของทุน พบว่าทั้ง ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และประเทศ Asian NIEs ให้ความสำคัญในแรงจูงใจจากภาครัฐ (Investment incentives by government) เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะนักลงทุนชาวสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป

- แต่ถ้าหากพิจารณาเป็นรายประเทศ ที่รับการลงทุน พบว่าการลงทุนในทุกประเทศ นักลงทุนชาวต่างประเทศให้ความสำคัญในปัจจุบัน โดยเฉพาะ ประเทศ มาเลเซีย และสิงคโปร์

Nguyen Thi Van Anh ³⁵ ได้ทำการศึกษาการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศเวียดนาม พบว่า มาตรการจูงใจแก่นักลงทุนของรัฐบาลเวียดนาม เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ในทั้ง 3 อุตสาหกรรม คือ อุตสาหกรรมสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ และอุตสาหกรรมบริการโรงแรม

Keo Kuyly ³⁶ ได้ทำการศึกษาการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศกัมพูชา พบว่า นโยบายส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาลกัมพูชา เช่นการลดภาษี เงินอุดหนุนเบ็ดเตล็ด สิทธิพิเศษในการลงทุนต่างๆ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดต่อการตัดสินใจของนักลงทุนชาวต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปและเป็นปัจจัยอันดับต้นๆต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมบริการโรงแรม

วิวัฒน์ชัย อัครถาวร ³⁷ พบว่านโยบายส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาลไทย โดยการให้สิทธิพิเศษด้านภาษี ก็นับเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทำให้ให้นักลงทุนชาวญี่ปุ่น มาลงทุนในประเทศไทย

ปิยะพร งามวิสัย ³⁸ ได้ทำการศึกษาการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมเครื่องปรับอากาศไทย กล่าวว่า มาตรการจูงใจจากภาครัฐไม่ว่าจะเป็นมาตรการทางภาษีหรือการให้ credit ต่างๆช่วยส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมทุกแขนง เพราะสิน

³⁴ Kim Hee-Joo , Hong Ji-Sung , and Yoon Sang-Chul, *op.cit.*, pp. 100 - 112

³⁵ Nguyen Thi Van Anh , *op.cit.*, pp.106 - 150

³⁶ Keo Kuyly, *op.cit.*, pp.97 - 118

³⁷ วิวัฒน์ชัย อัครถาวร, *ข้างแล้ว*, หน้า 18

³⁸ ปิยะพร งามวิสัย, *ข้างแล้ว*, หน้า 58 -62

คำทูลที่ชื่อมาเพื่อลงทุนจะได้รับการเครดิตภาษีทั้งหมด ซึ่งมีผลเท่ากับสินค้านำเข้าไม่ต้องเสียภาษี ซึ่งเป็นการส่งเสริมการลงทุนไม่ว่าจะเป็นการลงทุนโดยชาวไทยหรือชาวต่างประเทศ

ธีรพันธุ์ ยมาภย์³⁹ ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงของบริษัทข้ามชาติ จากประเทศไต้หวันในประเทศไทย พบว่าสิทธิพิเศษที่รัฐบาลไทยให้แก่นักลงทุน เช่นการยกเว้นหรือลดภาษีเครื่องจักรและวัตถุดิบ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดต่อการตัดสินใจของนักลงทุนชาวไต้หวัน โดยเฉพาะการลงทุนในหมวดสิ่งทอ อาหารและเครื่องดื่ม ผลิตภัณฑ์โลหะและเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า

ปัจจัยด้านอุปสรรคทางการค้า

อุปสรรคทางการค้า เช่น การตั้งกำแพงภาษีในระดับที่สูง เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ อุปสรรคทางการค้าจะไปเพิ่มภาระต้นทุนแก่ผู้ส่งออกชาวต่างประเทศ ผู้ส่งออกชาวต่างชาติจึงต้องเปลี่ยนนโยบายจากการส่งออกเป็นการลงทุนโดยตรง เพื่อหลีกเลี่ยงต้นทุนที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นนโยบายอุปสรรคทางการค้า จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศให้เพิ่มขึ้น

งานศึกษาที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

Somsak Tambunlertchai⁴⁰ ได้ทำการศึกษาการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย พบว่าเพื่อหลีกเลี่ยงกำแพงภาษีและข้อจำกัดในการนำเข้าสินค้าต่างๆในประเทศไทย (To Avoid Tariff Barriers or Import Restriction) ก็เป็นสาเหตุประการหนึ่งที่รองมาจากปัจจัยด้านตลาด, แรงงาน, แรงจูงใจจากภาครัฐ ที่ผลักดันให้นักลงทุนชาวญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนโดยตรงในประเทศไทย

Hee-Joo Kim , Ji-Sung Hong , and Sang-Chul Yoon⁴¹ พบว่า การลงทุนในอุตสาหกรรมสิ่งทอนั้น

- ถ้าหากพิจารณาในกลุ่มของประเทศที่เป็นเจ้าของทุน ประเทศที่ให้ความสำคัญในปัจจัยนี้ จะเป็นกลุ่มประเทศใน Asian NIEs

³⁹ ธีรพันธุ์ ยมาภย์, อ้างแล้ว, หน้า 50 - 86

⁴⁰ Somsak Tambunlertchai, *op.cit.*, pp.283 - 289

⁴¹ Kim Hee-Joo , Hong Ji-Sung , and Yoon Sang-Chul , *op.cit.*, pp. 100 - 112

- แต่ถ้าหากพิจารณาเป็นรายประเทศที่รับการลงทุน สำหรับการลงทุนใน ASEAN นักลงทุนต่างประเทศให้ความสำคัญในปัจจุบันนี้ในการลงทุนในทุกประเทศ โดยให้ความสำคัญมากต่อการตัดสินใจที่จะลงทุนในประเทศไทย และสิงคโปร์

ปิยะพร งามวิสัย⁴² กล่าวว่า อุปสรรคทางการค้าที่ใช้ในการกีดกันการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ทั้งมาตรการทางภาษีศุลกากร การควบคุมการนำเข้า การควบคุมโรงงาน มีส่วนช่วยให้ชาวต่างประเทศเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมที่มีการคุ้มครองจากมาตรการเหล่านี้ ซึ่งในบรรดามาตรการทั้งหลายที่มีผลทางด้านการคุ้มครอง มาตรการคุ้มครองทางภาษีถือได้ว่าเป็นมาตรการที่มีผลมากที่สุดต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ปัจจัยด้านอัตราแลกเปลี่ยน

อัตราแลกเปลี่ยนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการลงทุน เพราะมันมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของนักลงทุนโดยตรง ทั้งด้านต้นทุนในการผลิตและด้านผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงค่าเงินของประเทศหนึ่งไม่ว่าจะเป็นประเทศผู้ลงทุนและประเทศผู้รับการลงทุนไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใดก็ตาม ก็จะมีผลต่อการตัดสินใจในการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ ซึ่งสามารถสรุปงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

Robert Aliber⁴³ กล่าวว่า เมื่อค่าเงินของประเทศหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงลดต่ำลงไม่ว่าจากการอ่อนค่าลงด้วยตัวมันเองหรือด้วยการลดค่าเงิน ประเทศที่มีค่าเงินแข็งกว่าจะมีความได้เปรียบกว่าประเทศที่มีค่าเงินอ่อนเนื่องจากตลาดเกิดความไม่แน่นอนในการคาดการณ์ความเสี่ยงต่างๆที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในอัตราแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้น ความไม่แน่นอนของตลาดนี้ทำให้บริษัทที่อยู่ในประเทศที่มีค่าเงินแข็งสามารถบริหารความเสี่ยง และจะได้รับรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตจากการลงทุนในอัตราที่สูงกว่าบริษัทที่มีอยู่ในประเทศที่มีค่าเงินอ่อน นอกจากนี้บริษัทที่อยู่ในประเทศที่มีค่าเงินแข็งยังสามารถจ่ายเงินในสินทรัพย์ที่แท้จริง หรือลงทุนในเงื่อนไขได้มากกว่า ดังนั้นเมื่อค่าเงินของประเทศหนึ่งมีค่าลดต่ำลง จะเป็นแรงจูงใจให้นักลงทุนชาวต่างประเทศจากประเทศที่มีค่าเงินแข็งเข้ามาลงทุนในประเทศที่มีค่าเงินอ่อน

⁴² ปิยะพร งามวิสัย, อ้างแล้ว, หน้า 52 - 57

⁴³ Robert Z. Aliber. "A Theory of Direct Foreign Investment", in The International Corporations : A Symposium, ed. Charles P. Kindleberger. (M.I.T. Press, 1970), pp 17 - 34

Supote Chunanuntatham and Sukrita Sachchamarga ⁴⁴ ได้ทำการศึกษาเรื่องตัวกำหนดการลงทุนโดยตรงจากประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทย การศึกษาใช้วิธีพรรณนาความและใช้ข้อมูลทฤษฎี ผลการศึกษาพบว่า อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจหรือขยายการลงทุนของนักลงทุนชาวต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะว่า การเปลี่ยนแปลงในอัตราแลกเปลี่ยนจะไปมีผลต่อต้นทุนในการผลิต และผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ โดยในส่วนของประเทศไทยนั้นหากประเทศไทยลดค่าเงินบาทลง จะทำให้นักลงทุนชาวญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น

Tamim Bayoumi, Leonardo Bartolini, and Michael Klein ⁴⁵ ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศและอัตราแลกเปลี่ยน การศึกษาเป็นแบบพรรณนาความและมีการใช้ข้อมูลทฤษฎีประกอบการอธิบาย ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงในอัตราแลกเปลี่ยนจะมีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงผ่านทาง การเปลี่ยนแปลงของราคาสินทรัพย์ ทุน และต้นทุนค่าจ้างแรงงาน การลดลงของค่าเงินในประเทศหนึ่งจะเป็นแรงจูงใจต่อการลงทุนโดยตรง เนื่องจาก ต้นทุนของสินทรัพย์ในประเทศที่มีค่าเงินลดลง จะมีราคาถูกลงในสายตาของนักลงทุนชาวต่างประเทศ นั่นคือการลดลงของค่าเงินส่งผลทำให้ ความมั่งคั่งของบริษัทต่างประเทศ (Foreign Firms) เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับบริษัทท้องถิ่น บริษัทต่างประเทศเกิดความได้เปรียบ ซึ่งนำมาสู่การลงทุนโดยตรงเข้าสู่ประเทศที่มีค่าเงินลดลง โดยในส่วนของรูปแบบการลงทุนโดยตรง พบว่า

- ถ้าหากการลดลงของค่าเงินเป็นไปแบบชั่วคราว การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจะมีลักษณะหรือรูปแบบ ของการได้มาหรือซื้อหา ในที่ดินและสินทรัพย์อื่นๆ
- ถ้าหากการลดลงของค่าเงินเป็นไปแบบถาวร การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจะเป็นลักษณะของ Greenfield Investment คือ เป็นการลงทุนที่นักลงทุนชาวต่างประเทศ เข้ามาลงทุนตั้งโรงงานในประเทศผู้ลงทุน

⁴⁴ Supote Chunanuntatham and Sukrita Sachchamarga. "The Determinants of Direct Investment with A Specific Role of a Foreign Exchange Rate : An Application to the Japanese Case in Thailand", Research Report Series (Bangkok : Thammasat University , November 1982),pp. 25

⁴⁵ Tamim Bayoumi, Leonardo Bartolini, and Michael Klein. "Foreign Direct Investment and the Exchange Rate", in. Exchange Rate Movements and Their Impacts on Trade and Investment in the APEC Region, eds. Takatoshi Ito, Peter Isard, Steven Symansky and Tamim Bayoumi (Washington DC : IMF, 1996) ,pp.47 - 58

ปิยะพร งามวิไลย์⁴⁶ พบว่า การที่ค่าเงินบาทของประเทศไทยมีการแข็งค่าขึ้น ก็มีส่วนผลักดันให้นักลงทุนหันมาลงทุนนอกประเทศ ทั้งนี้เพราะค่าเงินที่แข็งขึ้นไปส่งผลทำให้ความสามารถในการแข่งขันของประเทศลดลง โดยในประเทศไทยจะพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2534 – 2535 การลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทยมีการชะลอตัวลงอันเป็นผลมาจากวิกฤติการณ์อ่าวเปอร์เซีย และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ แต่อย่างไรก็ตามปริมาณการลงทุนของญี่ปุ่นกลับสูงเพิ่มขึ้น เนื่องมาจากค่าเงินเยนของญี่ปุ่นมีการขยับตัวสูงขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ต่อเนื่องมาถึงปี พ.ศ. 2538 ค่าเงินเยนเพิ่มขึ้นเป็น 90 เยน ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ ทำให้นักลงทุนชาวญี่ปุ่นต้องโยกย้ายฐานการผลิตมายังประเทศที่มีค่าเงินที่อ่อนกว่า เช่นกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มากขึ้น

ปัจจัยด้านเสถียรภาพทางการเมือง

เป็นปัจจัยหนึ่งที่นักลงทุนนำมาพิจารณาประเทศที่จะเข้าไปลงทุน หากประเทศนั้นมีเสถียรภาพทางการเมืองที่ไม่มั่นคง เช่นเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อย, มีการปฏิวัติรัฐประหาร, มีสงครามกลางเมือง, มีการประท้วงก่อจลาจล ฯลฯ นักลงทุนชาวต่างประเทศก็จะหยุดหรือชะลอการลงทุนในประเทศนั้นลง เพราะสิ่งเหล่านี้ที่เกิดขึ้นอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายและความไม่ปลอดภัยแก่การลงทุนของนักลงทุนได้ แต่ถ้าหากประเทศนั้นมีเสถียรภาพทางการเมืองที่มั่นคง นักลงทุนก็จะมีความมั่นใจในการเข้าไปลงทุนในประเทศนั้น

Somsak Tambunlertchai⁴⁷ พบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดต่อการตัดสินใจที่จะมาลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย ก็คือ เสถียรภาพทางการเมือง (Political Stability) ของประเทศไทย โดยนักลงทุนชาวญี่ปุ่นได้มองความไร้เสถียรภาพทางการเมืองในประเทศไทย ว่ามีสาเหตุใหญ่ๆมาจาก การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลที่บ่อยครั้ง และสถานการณ์ทางการเมืองที่ไม่น่าไว้วางใจในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวนี้ ทำให้นักลงทุนชาวญี่ปุ่นมีความกังวลใจและได้มีการชะลอการลงทุนในโครงการใหม่ๆ อย่างไรก็ตามเหตุผลดังกล่าวไม่ถึงกับทำให้มีการถอนการลงทุนออกจากประเทศไทย

⁴⁶ ปิยะพร งามวิไลย์, อ้างแล้ว, หน้า 75 - 79

⁴⁷ Somsak Tambunlertchai .op.cit..pp.283 - 289

Keo Kuyly⁴⁸ พบว่าปัจจัยที่นักลงทุนชาวต่างประเทศให้ความสนใจมากที่สุดในการเข้ามาลงทุนในประเทศกัมพูชา ก็คือ ปัจจัยด้านเสถียรภาพทางการเมือง เป็นที่ทราบกันดีว่าประเทศกัมพูชาประสบกับปัญหาสงครามกลางเมืองเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และเพิ่งจะสงบลงเมื่อไม่นานมานี้ แต่อย่างไรก็ตามปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองก็ยังมีอยู่เรื่อยๆ โดยจากการสัมภาษณ์นักลงทุนชาวต่างประเทศ พบว่า ในอุตสาหกรรมบริการโรงแรม นักลงทุนชาวต่างประเทศมีความวิตกกังวลในปัญหาด้านนี้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะปัญหาเหล่านี้ จะไปส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในประเทศกัมพูชา ในขณะที่อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป ความกังวลดังกล่าวก็ไม่แตกต่างกัน เพราะถ้าหากเกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้น พวกเขา ก็ไม่สามารถที่จะส่งสินค้าออกนอกประเทศได้

วิวัฒน์ชัย อัครถาวร⁴⁹ กล่าวว่า หากเปรียบเทียบความมีเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศไทยกับประเทศใกล้เคียง เช่น ลาว, กัมพูชา, พม่า, และเวียดนาม จะเห็นได้ว่าประเทศไทยดีกว่ามาก อาจเนื่องจากเหตุผลนี้ด้วยก็ได้ที่นักลงทุนชาวญี่ปุ่น มีการลงทุนในประเทศไทยสูงกว่าประเทศอื่นๆหลายประเทศในแถบนี้

จุลชีพ ชินวรรณโณ และสมศักดิ์ เต็มบุญเลิศชัย⁵⁰ ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นในกลุ่มประเทศ ASEAN การศึกษาเป็นแบบพรรณนาความและใช้ข้อมูลitudinal พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจสำหรับประเทศไทยซึ่งเคยเป็นประเทศที่ได้รับการลงทุนมากจากประเทศญี่ปุ่น เป็นอันดับ 2 ในปี พ.ศ. 2515 รองจากประเทศอินโดนีเซีย ได้ตกลงมาอยู่อันดับสุดท้ายในปี พ.ศ. 2523 ทั้งนี้เพราะในช่วงนั้นมีเหตุการณ์หลายอย่างที่กระทบต่อเสถียรภาพและภาพพจน์ของประเทศ เช่น การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลทั้งแบบเผด็จการและประชาธิปไตยที่บ่อยครั้ง, การปราบปรามนักศึกษาที่เรียกร้องประชาธิปไตย 14 ต.ค. 2516 และ เหตุการณ์ 6 ต.ค. 2519 การรณรงค์ต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นที่เรียกกันว่าด้านภัยเหลือง เป็นต้น

⁴⁸ Keo Kuyly, *op.cit.*, pp 97 - 118

⁴⁹ วิวัฒน์ชัย อัครถาวร, *อ้างแล้ว*, หน้า 18

⁵⁰ จุลชีพ ชินวรรณโณ และสมศักดิ์ เต็มบุญเลิศชัย. "การลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทยและแนวโน้มในทศวรรษ 1980", ใน บัญญัติ สุรการวิทย์ (บรรณาธิการ) *ความสัมพันธ์ไทย - ญี่ปุ่น : สิบปีหลังการต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น* (สถาบันญี่ปุ่นศึกษา : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526), หน้า 108 - 149

ธีรพันธุ์ ยมาภัย⁵¹ กล่าวว่า จุดอ่อนที่สำคัญประการหนึ่งที่กระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศไทย ก็คือ การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลที่บ่อยครั้ง ทำให้นักลงทุนเกิดความไม่มั่นใจในการขยายการลงทุนและเข้ามาลงทุนใหม่

ผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ในส่วนนี้เราจะศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะงานศึกษาที่เกี่ยวกับกรณีของประเทศไทยเท่านั้น ซึ่งเราสามารถสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

Suthy Prasartset⁵² ได้ทำการศึกษาผลกระทบของการลงทุนจากต่างประเทศที่มีต่อโครงสร้างเศรษฐกิจไทย งานศึกษาชิ้นนี้ใช้วิธีพรรณนาความโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ พบว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจะช่วยให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นไม่มากนัก เพราะผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะผลิตสินค้าอุตสาหกรรมซึ่งเน้นการใช้ปัจจัยทุนเป็นหลัก ในขณะที่เดียวกันก็จะมีการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศในสัดส่วนที่สูง โดยเฉพาะธุรกิจที่นำเข้าชิ้นส่วนมาประกอบในประเทศ, ผลิตภัณฑ์โลหะ, เครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องมือทางการขนส่ง สำหรับในส่วนของผลกระทบทางด้านเทคโนโลยีที่นำเข้ามาใช้ในประเศไทยนั้น ปรากฏว่ามีการขยายตัวเชิงการค้ามากกว่าที่จะมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้คนไทยอย่างจริงจัง

จุลชีพ ชินวรรณโณ และสมศักดิ์ แด่มบุญเลิศชัย⁵³ ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นในกลุ่มประเทศ ASEAN พบว่า การลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่น เป็นการช่วยกระจายโครงสร้างทางอุตสาหกรรมของประเทศไทยให้มีสินค้ามากขึ้นและหลากหลายมากขึ้น อย่างไรก็ตามผลดังกล่าวก็มีแง่ลบก็คือ ทำให้การใช้ทรัพยากรในการผลิตสินค้าที่จำเป็น อาจถูกผันแปรไปใช้ในการผลิตสินค้าฟุ่มเฟือยมากเกินไป

ส่วนในด้านผลกระทบต่อการจ้างงานนั้น พบว่า การลงทุนของญี่ปุ่นมักอยู่ในกิจการที่มีการใช้ทุนสูง ซึ่งถ้าใช้ทรัพยากรต่อการจ้างงาน เพื่อแสดงสัดส่วนทุนต่อแรงงาน (Capital Labor Ratio) จะทราบว่ามีส่วนสูงมาก คือ อัตราเฉลี่ยของทรัพยากรที่ต่อการจ้างงานเท่ากับ

⁵¹ ธีรพันธุ์ ยมาภัย, อ้างแล้ว, หน้า 50 - 86

⁵² Suthy Prasartset . "The Impact of Transnational Corporations on Economics Structure of Thailand" (Discussion Paper No.2502 Economics Research Unit , Faculty of Economics, Chulalongkorn University , November 1981) . pp 1 - 48

⁵³ จุลชีพ ชินวรรณโณ และสมศักดิ์ แด่มบุญเลิศชัย, อ้างแล้ว, หน้า 117 - 122

180,000 บาท ต่อการจ้างงานหนึ่งคน และนอกจากนี้ถ้าเราพิจารณาถึงค่าจ้างและเงินเดือนที่กิจการญี่ปุ่นจ่ายนั้น เป็นเพียงร้อยละ 6 ของยอดขายรวมเท่านั้นเอง ซึ่งเป็นการยืนยันว่าธุรกิจของญี่ปุ่นนั้นมีการใช้ทุนสูงและมีได้เพิ่มการจ้างงานและรายได้ให้แก่คนไทยมากนัก

ในส่วนของผลกระทบต่อดุลการชำระเงิน พบว่า เราไม่อาจจะหวังเอาการลงทุนจากต่างประเทศมาแก้ไขปัญหานี้ได้ เพราะการลงทุนจากต่างประเทศนั้นมักอยู่ในสภาพที่ว่าเงินทุนจากต่างประเทศจะไหลเข้ามาในช่วงต้นๆของการเริ่มโครงการ แต่ก็จะมีการไหลออกไปในภายหลัง ในรูปของกำไรและอื่นๆ ซึ่งการลงทุนจากต่างประเทศอาจมีผลเสียต่อดุลการชำระเงินในระยะยาวด้วย ก็ได้

ในส่วนของ การถ่ายทอดเทคโนโลยี พบว่าการลงทุนของญี่ปุ่นมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีไม่มากนัก โดยจากการสอบถามนักลงทุนชาวไทยที่ร่วมลงทุนกับนักลงทุนชาวญี่ปุ่นว่าสามารถที่จะดำเนินกิจการได้เองหรือไม่ ภายหลังจากที่ได้เคยทำธุรกิจกับญี่ปุ่นเป็นเวลาหลายปี คำตอบก็คือไม่ เป็นส่วนใหญ่ โดยให้เหตุผลว่าขาดเทคนิควิทยาการเป็นสำคัญ ปัญหาก็คือว่าทางฝ่ายญี่ปุ่นไม่กระตือรือร้นในการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่คนงานและมีหลายขั้นตอนในการผลิต เทคโนโลยีในการผลิตเป็นที่ทราบเฉพาะฝ่ายบริหารชาวญี่ปุ่น โดยที่ฝ่ายไทยมิได้มีโอกาสรับรู้เลย

วัชรีย์ รัฐกาญจน์⁵⁴ ได้ทำการศึกษาลักษณะและผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ในภาคอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในประเทศไทย วิธีการศึกษาเป็นแบบพรรณนาความและใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล บริษัทที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจำนวน 447 ราย ซึ่งมากจากประเทศพัฒนาแล้ว 282 บริษัท กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่จำนวน 146 บริษัท และกลุ่มประเทศ ASEAN 19 บริษัท

ผลการศึกษาพบว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีผลต่อการเพิ่มรายได้ประชาชาติของไทย โดยเฉพาะการลงทุนจากประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NIEs) ส่วนในด้านผลกระทบต่อ การจ้างงาน พบว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจากกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ มีส่วนสร้างงานมากกว่าการลงทุนจากประเทศอื่น เพราะส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมที่เน้นใช้แรงงานหนาแน่น

⁵⁴ วัชรีย์ รัฐกาญจน์ "ลักษณะและผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในประเทศไทย: ศึกษากรณีการลงทุนจากกลุ่มประเทศพัฒนา กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ และกลุ่มประเทศอาเซียน", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530, หน้า 90 - 100

จิรศักดิ์ พงษ์พิชญพิจิตร⁵⁵ ได้ทำการศึกษาการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและนโยบายของรัฐบาลไทย วิธีการศึกษาเป็นแบบพรรณนาความ ผลการศึกษาพบว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจไทยในหลายด้าน คือ

- ผลทางด้านรายได้ พบว่า การลงทุนจากต่างประเทศช่วยเพิ่มรายได้ประชาชาติ ให้แก่ประเทศไทย โดยผลประโยชน์จากการลงทุนดังกล่าวจะตกอยู่กับรัฐบาลไทยมากที่สุด รองลงมาแรงงานและภาคเอกชนที่ร่วมกับต่างประเทศ ตามลำดับ

- ผลทางการจ้างงาน พบว่า การลงทุนโดยตรงช่วยสร้างงานให้คนไทยได้น้อย เพราะบริษัทจากต่างประเทศใช้เทคโนโลยีที่เน้นใช้ปัจจัยทุนมากเกินไป

- ผลทางด้านดุลชำระระหว่างประเทศ พบว่า การลงทุนโดยตรงกลับทำให้ประเทศไทยขาดดุลชำระเงินเพิ่มขึ้น เพราะมีการส่งกำไรและเงินปันผล ตลอดจนค่าบริการด้านอื่นๆออกนอกประเทศ ซึ่งในไม่ช้าเงินจำนวนนี้จะมีจำนวนมากกว่าจำนวนเงินทุนที่ผู้ลงทุนต่างชาตินำเข้ามาในประเทศไทย

- การถ่ายทอดเทคโนโลยี พบว่าการถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้ต่างๆมักเป็นส่วนหนึ่งใน Package การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสำหรับประเทศไทย และการถ่ายทอดจากนักลงทุนบางประเทศ จะมีความเข้มงวดมาก โดยเฉพาะ การถ่ายทอดเทคโนโลยีในรูปแบบของการใช้ Licensing Agreements จะมีเงื่อนไขผูกมัดบางประการ เช่น การซื้อวัตถุดิบและเครื่องจักร, การห้ามส่งออก ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถพัฒนาอุตสาหกรรมได้อย่างเต็มที่

ปิยะพร งามวิสัย⁵⁶ ได้ทำการศึกษาการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมเครื่องปรับอากาศไทย พบว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมเครื่องปรับอากาศ ในหลายๆด้าน

- ด้านตลาดและโครงสร้างการผลิต

การลงทุนจากต่างประเทศทำให้การผลิตภายในประเทศมีภาวะการแข่งขันมากขึ้นระหว่างบริษัทผู้ผลิตที่เป็นคนไทยและบริษัทร่วมทุนจากต่างประเทศ แต่ผลของการแข่งขันดังกล่าวทำให้เครื่องปรับอากาศของไทยมีการพัฒนาทั้งในด้านรูปแบบ, คุณภาพ, และมาตรฐาน จนเป็นที่

⁵⁵ จิรศักดิ์ พงษ์พิชญพิจิตร. "การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและนโยบายของรัฐบาลไทย". โครงการศึกษานโยบายสาธารณะ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย (กันยายน 2538) , หน้า 24 - 40

⁵⁶ ปิยะพร งามวิสัย, อ้างแล้ว, หน้า 109 - 112

ยอมรับจากต่างประเทศ ทำให้เครื่องปรับอากาศของไทยสามารถแข่งขันกับต่างประเทศในตลาดโลกได้

- ด้านการจ้างงาน

การลงทุนจากต่างประเทศช่วยส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น โดยจะเห็นได้ว่าในช่วงตั้งแต่ปีพ.ศ. 2529 - 2537 จำนวนแรงงานไทยในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอดเวลา โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 32.01 ต่อปี นอกจากนี้ยังเห็นได้ว่าทิศทางการเติบโตของจำแรงงานในอุตสาหกรรมนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกับปริมาณเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

- ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี

พบว่า เทคโนโลยีการผลิตเครื่องปรับอากาศเป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ค่อนข้างอยู่ตัวแล้ว (Mature Technology) ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีมากนัก ซึ่งผู้ผลิตคนไทยสามารถจะตามทัน แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีเทคโนโลยีในระดับสูงซึ่งเรายังทำไม่ได้ ซึ่งในส่วนนี้ถึงแม้บริษัทแม่จะถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตแก่ผู้เชี่ยวชาญของคนไทยบ้าง แต่ส่วนใหญ่จะมีหน้าที่ควบคุมการทำงานของเครื่องจักรเท่านั้น นอกจากนี้การซื้อขายเทคโนโลยี ประเทศไทยยังมีข้อเสียเปรียบในเรื่องวิชาชีพของสัญญา กล่าวคือ การที่เราต้องซื้อเทคโนโลยีจากต่างประเทศ มักจะมีข้อผูกมัดในการซื้อชิ้นส่วน วัตถุดิบ จากประเทศนั้นด้วย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศ

ธีรพันธุ์ ยมาภัย⁵⁷ ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงของบรรษัทข้ามชาติจากประเทศไต้หวันในประเทศไทย พบว่า การลงทุนของไต้หวัน เป็นการลงทุนที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานเพิ่มมากขึ้นในประเทศไทย ทั้งนี้เพราะโครงการลงทุนของนักลงทุนชาวไต้หวันจะเน้นการลงทุนในโครงการขนาดเล็กและขนาดกลาง ที่มุ่งเน้นการใช้แรงงานเป็นหลัก โดยเฉพาะการลงทุนในหมวดชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า ซึ่งมีการจ้างแรงงานจำนวนมาก

โดยสรุปจะเห็นว่าแต่ละงานศึกษาที่กล่าวมาต่างให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ทั้งปัจจัยด้านตลาด แรงงาน การเมือง อัตราแลกเปลี่ยน แรงจูงใจจากทางภาครัฐ มากน้อยแตกต่างกันออกไป ดังนั้นในงานวิจัยนี้จะได้มีการทดสอบว่าปัจจัยต่างๆเหล่านี้ ปัจจัยใดมีส่วนสำคัญในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศมายังประเทศไทย โดยเฉพาะในกรณีของอุตสาหกรรมสิ่งทอ

⁵⁷ ธีรพันธุ์ ยมาภัย, อ้างแล้ว, หน้า 91 - 94